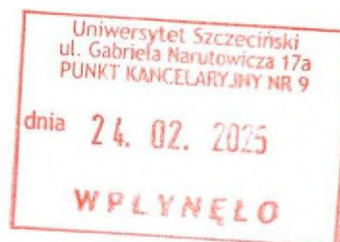

Olsztyn, 16.02.2026

dr hab. Michał Mariański, prof. UWM*Katedra Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego**Wydział Prawa i Administracji**Uniwersytet Warmiński – Mazurski w Olsztynie*E-mail : michal.marianski@uwm.edu.plORCID : <https://orcid.org/0000-0001-6212-914X>**RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ****Pani mgr. Agnieszki Słomczyńskiej**

pt. Normatywne aspekty audytu wewnętrznego w Polsce, Szczecin 2025,
napisanej pod kierunkiem– prof.(US) dr hab. Krystyny Nizioł

Niniejszą recenzję przedkładałam w związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Pani mgr Agnieszki Słomczyńskiej.

Podstawa prawna powołania to uchwała nr 5/2026 z dnia 16 stycznia 2026 roku Rady Naukowej Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, w sprawie wyznaczenia recenzentów w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne mgr Agnieszce Słomczyńskiej oraz zgodnie z §32 pkt 1 uchwały nr 99/2023 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 28 września 2023 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia postępowań w sprawie nadania stopni naukowych w Uniwersytecie Szczecińskim w zw. z art. 192 ust 2 pkt. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

I. OCENA OGÓLNA TEMATU ORAZ ORYGINALNOŚCI ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Słomczyńskiej pt. *Normatywne aspekty audytu wewnętrznego w Polsce*, została przygotowana pod kierunkiem prof. (US) dr hab. Krystyny Nizioł, jako promotora głównego, oraz dr Michała Peno, jako promotora pomocniczego.

Przedmiotem recenzowanej dysertacji uczyniono dogmatyczno-prawną analizę i ocenę wystarczalności, adekwatności, skuteczności oraz efektywności regulacji z zakresu prawa finansowego w przedmiocie audytu wewnętrznego w polskim porządku prawnym. Uzasadnieniem dla podjęcia ww. badań były dynamiczne transformacje społeczno-gospodarcze, które uwypukliły pewne niedostatki i dysfunkcje w zakresie audytu wewnętrznego, co znalazło potwierdzenie w szczególności w raportach Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Administracji Skarbowej czy Regionalnych Izb Obrachunkowych.

Tym samym problematyka poruszona przez Autorkę w ramach przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej jest, w ocenie recenzenta, jest nie tylko bardzo aktualna, ale również potrzebna nauce prawa finansowego i to zarówno w aspekcie teoretycznym jak i praktycznym.

Oczywiście samo sformułowanie tematu badawczego, mogłoby rodzić pytania o jego oryginalność, gdyż w zakresie audytu wewnętrznego powstało już dość dużo prac w polskim porządku prawnym. Niemniej już po lekturze wstępu do pracy widać, iż Autorka w sposób oryginalny opracowała analizowane zagadnienie naukowe, gdyż dostrzegła braki w ramach dogmatycznej analizy obowiązującego modelu prawnego audytu wewnętrznego. Tym samym praca nie stanowi jedynie opisu regulacji prawnych, lecz stanowi na każdym kroku próbę odpowiedzi na pytanie o to czy przyjęte i funkcjonujące w Polsce regulacje dotyczące audytu wewnętrznego są wystarczające do realizacji jego celów i funkcji. Co istotne za podstawę rozważań analitycznych podjętych w rozprawie przyjęto zintegrowany model badawczy, oparty na schemacie heurystycznym porządkującym proces badawczy w naukach dogmatyczno-prawnych.

W ocenie recenzenta Autorka dobrze zrealizowała postawione przed sobą zadanie, a zaproponowane w rozprawie ujęcie problemu jest nie tylko interesujące i stwarzające nowe perspektywy badawcze, co przede wszystkim bardzo praktyczne.

Wartością dodaną pracy, wyróżniającą ją spośród innych rozpraw doktorskich jest również umiejętność krytycznej analizy i oceny oraz formułowania uzasadnionych wniosków.

Ten praktyczny aspekt niniejszej pracy świadczy nie tylko o bardzo dobrym opanowaniu warsztatu pisarskiego przez Autorkę, ale również o posiadaniu zdolności analitycznych.

W ocenie recenzenta, w nauce prawa finansowego i podatkowego, brakuje tak kompleksowych i mających walor praktyczny opracowań poświęconych normatywnym podstawom audytu wewnętrznego w Polsce, w szczególności w zakresie tak ilościowych, jak i jakościowych, badań dotyczących efektywności funkcji i celów audytu wewnętrznego.

Jak już nadmieniono za główny cel w ramach recenzowanej rozprawy doktorskiej Autorka przyjęła szczegółowe zbadanie kwestii tego, czy przyjęte i funkcjonujące w Polsce regulacje dotyczące audytu wewnętrznego, są wystarczające do realizacji jego celów i funkcji.

Postawiono również pytania dodatkowe odnoszące się do tego, czy obowiązujący model audytu wewnętrznego w Polsce realizuje w pełni cele, które ustawodawca przypisał tej instytucji, oraz czy jego konstrukcja prawna zapewnia wystarczające gwarancje niezależności, skuteczności i odpowiedzialności. W ramach rozprawy szczególną uwagę poświęcono relacji pomiędzy formalnymi wymogami normatywnymi, a faktyczną możliwością ich urzeczywistnienia w praktyce zarządzania jednostkami sektora finansów publicznych. Tym samym Autorka nie ograniczyła się jedynie do hipotezy głównej, ale postawiła również kilka hipotez szczegółowych.

Co bardzo istotne, w pracy nawiązano również do kluczowych dla analizowanej problematyki prac przedstawicieli polskiej doktryny, czego efektem jest ponad trzysta pozycji wykorzystanej literatury, której istotnym komponentem są również prace zagraniczne.

W tym miejscu recenzent pragnie dodatkowo zaznaczyć, iż wstęp do pracy oraz sposób wprowadzenia do analizowanej problematyki jest miejscem głębokiej refleksji teoretycznej i stanowi bardzo dobre podłoże metodologiczne do lektury kolejnych fragmentów rozprawy. Autorka w sposób trafny wprowadza w czytelnika w temat swojej dysertacji, który nosi znamiona oryginalności, będąc jednocześnie wypełnieniem swego rodzaju luki badawczej o doniosłym znaczeniu tak teoretycznym jak i praktycznym. Tym samym pod względem warsztatowym i metodologicznym praca jest bardzo dobrze przygotowana, a jej strukturę cechuje logiczny układ treści.

II. OCENA ZASTOSOWANEJ METODOLOGII BADAWCZEJ

Autorka recenzowanej rozprawy doktorskiej zastosowała odpowiednie, tzn. właściwie dobrane w stosunku do tematu rozprawy doktorskiej metody badawcze.

W pracy Autorka posłużyła się zasadniczo metodą dogmatyczno-prawną oraz posiłkowo metodą komparatystyczną, historyczną oraz empiryczną. Na uwagę zasługuje również fakt, iż Autorka zastosowała strukturę badawczą określoną mianem zintegrowanego modelu badawczego, który postrzega nie jako nową, autonomiczną metodę badawczą, lecz jako autorski schemat heurystyczny służący porządkowaniu procesu wnioskowania sformułowanego na podstawie matrycy logicznej i korelacji znaczenia treści. Powyższe stanowi niewątpliwie istotny walor pracy świadczący o jej oryginalności i ponadprzeciętnym charakterze.

Z punktu widzenia recenzenta bardzo dobrym rozwiązaniem było, aby w Rozdziale pierwszym przedstawić główne założenia metodologiczne dla całego procesu badawczego, aby następnie dokonać stosownego uszczegółowienia w poszczególnych właściwych częściach pracy. Powyższe na pewno wpłynęło na zwiększenie poziomu czytelności wywodów doktorantki.

Warto też odnotować, iż w recenzowanej pracy celem zapewnienia jasności wyводу, rozróżniono kluczowe pojęcia metodologiczne w oparciu o publikacje i dorobek prof. Z. Ziemińskiego, co niewątpliwie zasługuje na uznanie.

Jak już wspomniano, podstawową dla niniejszej pracy metodę dogmatycznoprawną uzupełniono metodą historyczną, komparatystyczną, oraz empiryczną. Tak też metoda historyczno-prawna posłużyła do przedstawienia genezy i ewolucji obowiązujących unormowań w zakresie audytu. Powyższe stworzyło niewątpliwie bardzo przydatne tło do lepszego zrozumienia zarówno kontekstu danych regulacji jak i lepszego sformułowania wniosków końcowych, będących konsekwencją poznania właściwych intencji ustawodawcy. Metoda porównawcza została natomiast wykorzystana przy analizie norm prawnych w aspekcie ich zgodności systemowej, celowości i potencjalnej skuteczności, poprzez ich konfrontację z analogicznymi regulacjami funkcjonującymi w wybranych zagranicznych porządkach prawnych. W tym aspekcie, recenzent z pewnym zaskoczeniem, nie stwierdził odwołania się w pracy do kluczowego dla nauki prawa porównawczego dorobku prof. R. Tokarczyka. W aspekcie metodologicznym, warto byłoby, przed oddaniem pracy do druku, choćby w ograniczonym zakresie wspomnieć o jego koncepcji metody prawno-

porównawczej. W ocenie recenzenta powyższe podniosłoby i walor recenzowanej pracy, gdyż metoda prawno-porównawcza służy analizie praw różnych państw w celu określenia ich cech wspólnych i odmiennych, a następnie wyciągnięciu wniosków na temat charakteru, funkcjonowania i wartości tych praw. Powyższe jest zatem bardzo przydatne przy analizie efektywności danego modelu oraz formułowaniu wniosków co do przyszłych zmian, wzorowanych na prawie innych państw. Metoda prawno-porównawcza może być postrzegana również jako element stosowania prawa, gdyż pozwala pogłębić zrozumienie prawa własnego kraju poprzez konfrontację z innymi rozwiązaniami. Tym samym wyodrębnienie w pracy wielu wskazówek metodologicznych opisanych przez R. Tokarczyka spowodowałoby, iż praca zyskałaby dodatkowy walor metodologiczny. Świadomość i opis metodologii porównawczej dodatkowo podkreśliłby poznanie i zrozumienie danego zagadnienia w znacznie szerszym kontekście, gdyż na poziomie ponadnarodowym. Powyższe warte jest rozważenia przy oddawaniu pracy do druku.

Dopełnieniem procesów dokonanych w recenzowanej pracy jest krytyczna analiza opublikowanych raportów oraz wybranych opracowań eksperckich, zrealizowana w formie przeglądu zakresowego, co bardzo mocno podkreśla praktyczny aspekt niniejszej rozprawy. Efektem tej analizy, jest ponad sto wykorzystanych w pracy tzw. pozostałych źródeł prawa.

Reasumując, zaprezentowany problem badawczy jest dobrze sformułowany i uzasadniony a wykorzystana przez Autorkę metodologia badawcza jest odpowiednia. Ponadto, założenia metodologiczne oraz ich charakter determinują strukturę recenzowanej rozprawy doktorskiej, która jest im podporządkowana. W konsekwencji właściwie dobrana i szczegółowo opisana metodologia pozwoliła na stworzenie spójnej i logicznej dysertacji. Zastosowane metody badawcze nie tylko pomogły we właściwej redakcji pracy, ale również stanowią o jej wartości merytorycznej, zwłaszcza, że w ramach tej części pracy widoczny jest istotny poziom pracy i wkładu własnego Autorki. Praca jest bardzo dobrze przygotowana metodologicznie, a jej koncepcja i struktura odpowiadają przyjętym celom i metodom badawczym.

III. OCENA FORMALNEJ STRUKTURY ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autorka podzieliła rozprawę doktorską na rozdziały, w których występują mniejsze jednostki redakcyjne. Zawarła w rozprawie także wstęp obejmujący opis tematu rozprawy i jego uzasadnienie, wskazanie głównego celu badawczego rozprawy oraz celów badawczych. Opis metod badawczych wykorzystywanych w rozprawie oraz ich następce uszczegółowienie w kolejnych rozdziałach wskazuje na dobrze przemyślaną pracę i w konsekwencji skutkuje tym, iż systematyka rozprawy doktorskiej jest prawidłowa

Pod względem formalnej struktury, poszczególne rozdziały recenzowanej rozprawy są spójne i dobrze przemyślane, a ich kolejność jest właściwa. Pewne sugestie mogą dotyczyć jedynie ich objętości, niemniej ta kwestia zostanie poruszona w odrębnym fragmencie recenzji. Warto w tym miejscu podkreślić, iż pracę czyta się bardzo dobrze, a słownictwo stosowane przez Autorkę jest bardzo bogate, a sposób budowania zdań świadczy o napisaniu już niejednego tekstu naukowego.

W zakresie analizy szczegółowej struktury pracy, recenzent z zadowoleniem stwierdza, iż przyjęto bardzo klarowny sposób numerowania rozdziałów i podrozdziałów. Owa klarowność polega na tym, iż po numerze danego podrozdziału możemy w sposób jasny stwierdzić w którym rozdziale pracy się znajdujemy, co znacznie ułatwia lekturę całej pracy, liczącej łącznie ponad trzysta stron.

W rozdziale pierwszym pt. *„Ramy metodologiczne i teoretyczne rozprawy doktorskiej”* zawartym na stronach od 19 do 45 (łącznie 26 stron) wskazano na uzasadnienie wyboru tematu pracy, uszczegółowiono kwestię luki badawczej i dokonano przeglądu stanu badań w analizowanym zakresie. Dodatkowo w tym fragmencie pracy przedstawiono zastosowany w dysertacji tzw. zintegrowany model badawczy, co zwieńczono właściwym podsumowaniem. Rozdział ten choć niezbyt rozbudowany, był w ocenie recenzenta potrzebny z uwagi na konieczność uporządkowania kwestii metodologicznych pracy. Jak już nadmieniono wcześniej, warto byłoby w jego ramach w szerszym aspekcie odnieść się do teoretycznych założeń metody porównawczej.

Rozdziałowi drugim rozprawy pt. *„Determinanty genezy i rozwoju normatywnych aspektów audytu wewnętrznego w Polsce i na świecie”* poświęcono strony od 46 do 87 pracy, co przekłada się na jego łączną objętość w liczbie 41 stron. W tym fragmencie pracy, po wprowadzeniu, Autorka skupiła się na poszczególnych okresach dziejowych w których można było mówić o pewnych protoplastach dzisiejszego audytu wewnętrznego. Tak też opisano starożytność, jako pierwotne ratio legis audytu i jego funkcji prewencyjnej w postaci

ochrony majątku. Następnie w ramach okresu średniowiecza wskazano na wpływ handlu i krystalizację funkcji monitorowania oraz weryfikacji odpowiedzialności. Kolejnym okresem był XX wiek, kiedy to nastąpiła redefinicja paradygmatu odpowiedzialności i rozszerzenie funkcji audytu wewnętrznego. W przedmiotowym rozdziale wskazano również na zjawisko instytucjonalizacji i profesjonalizacji, jako elementów kształtowania się nowoczesnego audytu wewnętrznego. Rozważania w tym fragmencie pracy dopełnione są prognozami i wyzwaniem normatywnymi dotyczącymi rozwoju audytu wewnętrznego oraz podsumowaniem.

W kolejnym rozdziale trzecim rozprawy zawarto meritum rozważań teoretycznych, a ten fragment pracy zatytułowano „*Normatywna i interdyscyplinarna analiza instytucji audytu wewnętrznego*”. Rozdział ten zajmuje aż 166 stron (od strony 88 do strony 254), co czyni go najobszerniejszym fragmentem pracy i powoduje swoiste zaburzenie dla objętościowej struktury całego planu. Niemniej w rozdziale tym po tradycyjnym i konsekwentnie stosowanym we wszystkich rozdziałach wprowadzeniu opisano najpierw normatywne uwarunkowania audytu wewnętrznego, gdzie wskazano na dogmatyczną identyfikację celów, funkcji i obszarów problemowych wraz z uzasadnieniem przyjętej koncepcji heurystycznej. Następnie wskazano na kontekst międzynarodowy audytu wewnętrznego, aby przejść do analizy audytu wewnętrznego w świetle ustawy o finansach publicznych. Kolejno, przedstawiono standardy audytu wewnętrznego i jego aspekty normatywno-historyczne oraz atrybuty normatywne wykonywania funkcji audytu wewnętrznego w sektorze finansów publicznych. Ten fragment pracy wieńczy synteza części teoretycznej, którą poprzedza najbardziej rozbudowany podrozdział 3.7 pracy pt. *Audyt wewnętrzny w perspektywie jego funkcji i celów - analiza efektywności (skuteczności) i wystarczalności (adekwatności) unormowań dotyczących audytu wewnętrznego w sektorze finansów publicznych w Polsce*. Sam ww. podrozdział zajmuje ponad 50 stron pracy, co powoduje, iż jest on porównywalny objętościowo do całego rozdziału czwartego, obszerniejszy od rozdziału drugiego oraz stanowi dwukrotność objętości całego rozdziału pierwszego. Powyższe, w ocenie recenzenta, przed publikacją pracy w formie książkowej, wymaga zastanowienia się nad być może wyodrębnieniem tego fragmentu jako osobnego rozdziału pracy. Taki zabieg niewątpliwie wpłynąłby na lepsze zbilansowanie pracy, poprzez odciążenie obecnego rozdziału trzeciego i tym samym zmniejszenie jego dominującej pod względem objętościowym roli w strukturze rozprawy. Dodatkowo, podrozdział 3.7 dzieli się na mniejsze jednostki redakcyjne od 3.7.1 do 3.7.9 co nie jest uwidocznione w spisie treści pracy, a dodatkowo wskazuje na konieczność wyodrębnienia tego fragmentu jako odrębnej jednostki redakcyjnej całej rozprawy.

Ostatni, rozdział czwarty, zawiera pogłębioną analizę i empiryczną weryfikację normatywnych aspektów audytu wewnętrznego na gruncie analizy deskryptywnej. Rozdział ten rozpoczyna się na stronie 255 a kończy na stronie 308, co powoduje, iż jego objętość nieznacznie przekracza 50 stron. Docenić należy, iż w strukturze kolejnego rozdziału Autorka wyodrębniła konsekwentnie bardzo przydatne wprowadzenie, aby następnie opisać aspekty normatywne audytu wewnętrznego w opinii respondentów, dokonując analizy deskryptywnej uszeregowanej względem pytań badawczych. Kolejnym fragmentem tego rozdziału uczyniono empiryczną weryfikację funkcji i celów teoretycznych oraz wyodrębniono syntezę części empirycznej oraz części teoretyczno-empirycznej.

Pracę wieńczy zakończenie, które mogłoby być nieco bardziej rozbudowane i zawierać swego rodzaju wnioski co do dalszych możliwych badań w omawianym zakresie. Szczegółowa analiza tego fragmentu pracy została jednak poczyniona w kolejnym punkcie niniejszej recenzji.

IV. OCENA WNIOSKÓW ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Jak już wspomniano w ramach niniejszej recenzji, pracę wieńczy podsumowanie, w którym Autorka dokonuje zebrania przeprowadzonych przez siebie rozważań oraz wniosków. Co istotne niejako wprowadzeniem do tej części pracy były konsekwentnie stosowane podsumowania na koniec każdego z czterech rozdziałów pracy.

Na kompletność i jakość formułowanych wniosków bez wątpienia wpływa fakt, iż w pracy cytowano publikacje wielu cenionych Autorów specjalizujących się m.in. w szeroko rozumianym prawie finansowym.

Wnioski pracy, niepotrzebnie zatytułowane „Zakończeniem”, oraz ich bardzo przemyślany i dojrzały charakter, są konsekwencją wieloetapowego procesu badawczego opracowanego i przedstawionego w modelu analitycznym będącym przedmiotem pierwszego rozdziału pracy.

Pierwszym z sygnalizowanych wniosków Autorki jest wykazane w badaniach wyraźne przesunięcie akcentów funkcjonalnych. Funkcja oceny i wsparcia zarządzania ryzykiem (f4), okazała się być istotnie zmarginalizowana, w przeciwieństwie do funkcji zapewnienia zgodności (f5), która okazała się być elementem dominującym. Powyższe znalazło potwierdzenie w weryfikacji hipotez cząstkowych, z których jedynie hipotezy oznaczone jako (h2) i (h3) wymagały pogłębionych rozważań i dodatkowego potwierdzenia w materiale empirycznym.

Co istotne, szczegółowa analiza przeprowadzona konsekwentnie w ramach kolejnych rozdziałów potwierdziła hipotezę główną (H), zgodnie z którą obowiązujące regulacje dotyczące audytu wewnętrznego są niewystarczające do realizacji przypisywanych mu celów i funkcji. Autorka słusznie uszczegółowiła, iż w tym zakresie kluczowe znaczenia ma zaobserwowana kolizja pomiędzy art. 272 a art. 280 ustawy o finansach publicznych z 2009 roku.

W konsekwencji, doktorantka, odnosząc się do przedstawianych we wstępie hipotez podnosi postulat kompleksowej reformy prawa finansowego w zakresie audytu wewnętrznego. Kluczowym elementem tej dość radykalnej reformy miałyby usunięcie wspomnianej już kolizji pomiędzy art. 272 a art. 280 ustawy o finansach publicznych, tak aby wyeliminować przeszkodę dla niezależności oraz prewencyjnej roli audytora. Co istotne, owa prewencyjna rola audytu została już w sposób istotny zaakcentowana przy przejściu z normy ISO 9001-2008 na ISO 9001-2015, gdzie wersja 2008 promowała działania zapobiegawcze, podczas, gdy wersja 2015 została oparta na myśleniu opartym na ryzyku i w konsekwencji na działaniu prewencyjnym. Powyższe może zatem stanowić dodatkowe uzasadnienie dla tezy i postulatów Autorki.

Autorka postuluje w konsekwencji powyższych założeń pełną derogację art. 280 ustawy o finansach publicznych, który postrzegany jest jako podstawowa przeszkoda dla eliminacji fikcyjności funkcji doradczej (f1) z jednej strony uwypuklenia funkcji prewencyjnej (f6) oraz funkcji merytorycznych (f7, f8) z drugiej strony.

Recenzent podziela również zdanie doktorantki, iż postulatem wartym rozważenia jest nadanie audytorowi wewnętrznemu statusu funkcjonariusza publicznego o pozycji zbliżonej do zawodów zaufania publicznego. W tym aspekcie można również dokonać swoistego rozwinięcia i postulować nadanie wprost certyfikowanym audytorom przymiotu pełnego zawodu zaufania publicznego. W ramach ww. postulatu, Autorka słusznie precyzuje, iż powyższe wymagałoby nowelizacji ustawy o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów, wprowadzenia jasnych wymogów kompetencyjnych i systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej (w ramach samorządu zawodowego), oraz adekwatnego do statusu i zakresu odpowiedzialności poziomu wynagrodzeń. Wartym wskazania w tym aspekcie było by czy znane są Autorce systemy prawne, w których audytor wewnętrzny posiada formalny statusu zawodu zaufania publicznego w sensie konstytucyjnym lub korporacyjnym. Powyższe mogłoby prowadzić do rozwinięcia argumentacji w tym aspekcie.

Powyższe wnioski, oceniane są przez recenzenta jako nad wraz dojrzałe i mogące mieć istotne znaczenie w przyszłości. Wnioski te są o tyle istotne, iż w Ministerstwie

Finansów trwają obecnie prace legislacyjne nad kompleksową nowelizacją ustawy o finansach publicznych, która obejmować ma również regulacje w zakresie audytu wewnętrznego.

V. UWAGI SZCZEGÓLNE

Mając na uwadze uprzednio przedstawione rozważania w zakresie oryginalnego charakteru rozprawy, jej struktury oraz metodologii badawczej stwierdzam jednoznacznie, że prowadzone w opiniowanej dysertacji naukowej analizy potwierdzają dużą wiedzę Autorki w zakresie podjętej tematyki i umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Doktorantka bardzo jasno i rzetelnie formułuje swoje poglądy, wyprowadzając wnioski które są logiczną konsekwencją prowadzonych badań.

Recenzent jednak poza dostrzeżeniem niewątpliwych zalet recenzowanej rozprawy doktorskiej, winien również przedstawić swoje uwagi, które w niniejszym przypadku przybierają raczej formę sugestii wartych rozważenia przy publikacji książkowej niniejszej dysertacji. Powyższe wynika z faktu, iż w ocenie ogólnej praca na napisana na bardzo dobrym poziomie.

Co istotne, wnioski przedstawione w recenzowanej rozprawie zasługują na to aby były dostrzeżone w doktrynie prawa finansowego. Recenzent pomija w tym miejscu bardzo szczegółowe uwagi co do nielicznych i drobnych kwestii edytorskich, które zazwyczaj eliminowane są w pełni przy pracach redakcyjnych nad wydaniem dysertacji w formie monografii naukowej. Zdarzają się jednak nieliczne momenty, w których Autorka mogłaby swoją, słuszną i zrozumianą przez recenzenta argumentację bardziej doprecyzować i rozbudować przed oddaniem pracy do druku, zwłaszcza w kontekście wniosków pracy.

W związku z powyższym pod sugestię poddaję zmianę fragmentu pracy pt. „Zakończenie” na zwrot „Wnioski końcowe”, co w ocenie recenzenta znacznie lepiej oddawałoby charakter tego fragmentu. W tym miejscu recenzent chciałby podkreślić, iż powyższe wynika z faktu, iż sformułowanie „zakończenie” czy „podsumowanie” sugeruje jedynie powtórzenie treści wcześniejszych rozdziałów, co w ramach niniejszej pracy nie ma miejsca. Zaprezentowane bowiem „wnioski” wskazują na rezultaty przeprowadzonych badań, a nie tylko je streszczają. Dodatkowo zwrot „*Wnioski końcowe*” podkreśla autorski charakter efektów pracy, podkreślając iż stanowią udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie badawcze a nie tylko opis regulacji prawnych. Innym aspektem jest fakt, iż w ocenie recenzenta termin „wnioski” jest silniej zakorzeniony metodologicznie, gdyż podkreśla fakt,

iz wskazane w tym fragmencie przemyslenia są efektem analizy, interpretacji i syntezy materiału badawczego i stanowią logiczne następstwo przeprowadzonych badań. Wreszcie, z punktu widzenia wydania publikacji, termin „Wnioski końcowe” akcentuje samodzielność i dojrzałość badawczą Autorki, co niewątpliwie w ramach niniejszej pracy ma miejsce – tym bardziej owa sugestia co do zmiany intytulacji winna być rozważona.

Dodatkowo, niejako z obowiązku recenzenta, wskazuję, iż w kontekście przyszłej publikacji rozprawy doktorskiej, być może wartym rozważenia byłoby aby najbardziej rozbudowany podrozdział 3.7 pracy pt. *Audyt wewnętrzny w perspektywie jego funkcji i celów - analiza efektywności (skuteczności) i wystarczalności (adekwatności) unormowań dotyczących audytu wewnętrznego w sektorze finansów publicznych w Polsce*, został przy druku wyodrębniony do poziomu odrębnego rozdziału. Sam ww. podrozdział zajmuje ponad 50 stron pracy, co powoduje, iż jest on porównywalny objętościowo do całego rozdziału czwartego, obszerniejszy od rozdziału drugiego oraz stanowi dwukrotność objętości całego rozdziału pierwszego. Taki zabieg niewątpliwie wpłynąłby na lepsze zbilansowanie pracy, gdyż objętość obecnego rozdziału trzeciego jest nad wyraz dominująca w strukturze recenzowanej pracy.

Warto również zastanowić się nad uszczegółowieniem planu pracy, gdzie przykładowo podrozdział 3.7 dzieli się na mniejsze jednostki redakcyjne od 3.7.1 do 3.7.9 co nie jest uwidocznione w spisie treści pracy.

Drobny niedosyt recenzenta pozostawia jedynie wzmianka dotycząca metody porównawczej. W tym aspekcie mile widziane będzie uzupełnienie tego aspektu o odwołanie do m.in. do kluczowego dla nauki prawa porównawczego dorobku prof. R. Tokarczyka. Powyższe podniosłoby i tak już wysoki walor recenzowanej pracy, a być może analiza założeń metodologicznych tej metody przyczyniłaby się do otwarcia kilku nowych perspektyw badawczych w zakresie prawnoporównawczych aspektów audytu wewnętrznego.

Warto również w pracy poświęcić więcej czasu na wyjaśnienie dlaczego do ograniczonej ale jednak przedstawionej w pracy analizy porównawczej wybrano takie a nie inne państwa. Mianowicie uzasadnienia wymaga dlaczego odwołano się akurat do Kanadyjskiego Standardu Zaangażowań (*Canadian Standard on Assurance Engagements*, CSAE), czy też do raportu Federalnego Urzędu Policji Kryminalnej w Niemczech, kosztem np. nawiązania regulacji francuskich z których etymologicznie słowo „audyt” się wywodzi i np. roli Institut Français de l’Audit et du Contrôle Interne (IFACI). Bardzo dobrze że Autorka nawiązała do roli Institute of Internal Auditors i Global Internal Audit Standards, jednak w tym aspekcie pod rozwagę poddaję jako nowe lub uzupełniające pole analizy

badawczej, potencjalną rolę i skalę regulacji *soft-law* w zakresie audytu wewnętrznego. Są bowiem gałęzie prawa, jak prawo rynku finansowego, gdzie rola *soft-law* jest nad wyraz widoczna. Tym samym interesującym byłoby poznać opinię Autorki w zakresie roli tzw. miękkich norm prawnych w konstrukcji analizowanej instytucji audytu.

Recenzent pragnie jednak wyraźnie zaznaczyć, iż przedstawione wyżej uwagi szczególne mają charakter akcesoryjny względem ogólnej bardzo wysokiej oceny pracy. Powyższe wynika z faktu, iż część z nich ma charakter sugestii oraz wstępu do szerszej dyskusji naukowej z Autorką rozprawy w zakresie dodatkowych elementów analizowanej problematyki czy też w zakresie potencjalnych przyszłych kierunków badawczych.

VI. KONKLUZJA

Mając na uwadze treść niniejszej recenzji, jednoznacznie stwierdzam, iż Pani Agnieszka Słomczyńska przygotowała pracę stanowiącą oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wnoszącą wkład nie tylko teoretyczny ale i praktyczny do nauki prawa finansowego. W opinii recenzenta niniejsza rozprawa doktorska odpowiada wszystkim wymaganiom ustawowym dla tego typu prac wyznaczonym. Dodatkowo bardzo interesujące wnioski wskazują na wysoką ogólną wiedzę teoretyczną i praktyczną doktorantki w zakresie nauk prawnych oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Biorąc powyższe pod uwagę w pełni zasadne jest dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Słomczyńskiej do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Reasumując, rozprawa doktorska „*Normatywne aspekty audytu wewnętrznego w Polsce*”, której Autorem jest Pani mgr Agnieszka Słomczyńska, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego ukazujące ogólną wiedzę kandydatki w dyscyplinie nauki prawne i tym samym spełnia wszelkie wymagania określone w szczególności w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Olsztyn, 16.02.2026.

dr hab. Michał Marianański, prof. UWM

Katedra Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego
Wydział Prawa i Administracji UWM w Olsztynie